

Nr 316

Av herr **Hægglom m. fl.**, *angående utredning av frågorna om befrämjandet av jordbrukets inre och drifts-ekonomiska rationalisering.*

I nionde huvudtiteln anmäles, att lantbruksstyrelsen hemställt att frågan om upplysnings- och rådgivningsverksamheten på jordbrukets område skall bli föremål för en allsidig utredning. Detta yrkande har understötts av Hushållningssällskapens förbund. Departementschefen förklarar, att han anser en dylik utredning önskvärd, men anser att den icke bör begränsas till enbart hushållningssällskapen, utan att den även bör avse den verksamhet av angiven art, som må bedrivas av andra organ.

Även vi anser en sådan utredning välmotiverad, men då den endast berör en del av det större problemet om befrämjandet av jordbrukets inre och driftsekonomiska rationalisering, anser vi utredningen med fördel böra utsträckas till att omfatta dessa rationaliseringsfrågor i sin helhet. Staten söker ju nämligen uppmuntra till rationaliseringsåtgärder icke endast genom upplysnings- och rådgivningsverksamhet utan även genom en vitt förgrenad bidrags- och långivning. En del av dessa bidragsformer har tillkommit för mycket länge sedan, då penningvärdet var ett helt annat, och då även förhållandevis små ekonomiska bidrag hade en stimulerande effekt för att förmå jordbrukarna att genomföra vissa rationaliseringsåtgärder. Nu har en del av dessa bidrag för de egentliga jordbruksbygderna förlorat praktisk betydelse, och en omprövning av statens engagement för sådan bidragsgivning är därför motiverad. Härigenom torde även medel kunna frigöras för ökad upplysnings- och rådgivningsverksamhet, varför en samtidig utredning om bidragsgivningen och upplysningsverksamheten är påkallad. När lantbruksstyrelsen i förra årets statsverksproposition ville skapa förutsättningar för anslag till husdjursinstruktörer, hänvisade den till besparingsmöjligheter i fråga om bidragsgivningen.

I ett remissvar över en vid 1955 års riksdag väckt motion anför statens jordbruksnämnd, att sambandet mellan produktionsutvecklingen i jordbruket och rationaliseringsverksamheten bör göras till föremål för närmare undersökning. Detta är desto angelägnare, anför jordbruksnämnden, som jordbrukets produktionsutveckling under de senaste decennierna visat en svagare ökningstakt än tidigare. Den totala volymen av jordbrukets slutprodukter har sålunda ökat med endast en procent per år sedan 1930-talet.

Av diskussionen om det nya prissättningssystem för jordbrukets pro-

dukter, som riksdagen godkände i höstas, framgick vilken avgörande betydelse rationaliseringstakten inom jordbruket kommer att få under det nya prissättningsystemets tid. Sedan mittpriserna fastställts så, att de ger basjordbruket inkomstlikställighet med industriarbetare inom dyrortsgrupperna II och III vid prissättningsperiodens början, är det jordbrukets förmåga att hålla en med industrien jämförad rationaliseringstakt, som blir avgörande för om jordbruket kan behålla sin jämfördhed under hela prissättningsperioden. Jordbrukets rationalisering har därmed fått en än mera central betydelse än den tillmättes år 1947, och det är därför motiverat att såväl den inre som den yttre rationaliseringens villkor och behov omprövas. Rörande den yttre rationaliseringen pågår utredning. I fråga om den inre rationaliseringen har ingen omprövning skett, sedan dess nya former utformades i 1947 års beslut. Den då avsedda anslagsramen har dock trots penningvärdeförsämringen krympts i icke oväsentlig grad. Den driftsekonomiska rationaliseringen har, trots att den i 1947 års beslut erkändes vara av största betydelse, aldrig blivit föremål för utredning.

En upprustning av den driftsekonomiska rationaliseringen torde inte bli tillfredsställande om den begränsas till endast upplysnings- och rådgivningsverksamheten. Statens jordbruksnämnd anför i sitt här förut citerade remissvar, att det är av betydelse att få de ekonomiska orsakssammanhangen utredda icke blott för jordbruket som helhet, utan också för småbruket jämfört med familjejordbruk och större jordbruk. Av särskild vikt anges därvid vara att få utrett, huruvida olikheterna i driftsrationaliseringen för olika kategorier av jordbruk medverkat till den mindre gynnsamma utvecklingen i jordbruksproduktionen totalt sett och, om så är fallet, hur dessa ojämnheter på bästa sätt skall kunna elimineras.

Den driftsekonomiska och den inre rationaliseringen har genom 1947 års beslut uppdelats på två skilda organ, hushållningssällskapen och lantbruksnämnderna. Detta torde i vissa fall ha lett till att nödig samverkan mellan de båda rationaliseringsgrenarna inte upprätthållits. Vi erinrar om det rätt uppseendeväckande uttalande som år 1954 gjordes av Hushållningssällskapens förbunds årsmöte, att nyttan av de inre rationaliseringsåtgärder, som påkostats, i vissa fall hade reducerats genom utebliven driftsekonomisk rationalisering. I den mån sådana brister föreligger, bör de avhjälpas antingen genom omfördelning av arbetsuppgifterna eller genom att betryggande åtgärder vidtages för nödvändigt samarbete.

Vi har härmed endast berört en del av de problem, som kan bli föremål för en rationaliseringsutrednings uppmärksamhet. Vi har inte avsett att lämna någon uttömmande katalogisering av en sådan utrednings arbetsuppgifter. Utredningen får bli helt förutsättningslös, men syftet bör vara att möjliggöra den intensifiering av den driftsekonomiska och inre rationaliseringsverksamhet, som jordbruket har så stort behov av nu och för framtiden.

Vi hemställer,

att riksdagen ville besluta att anhålla hos Kungl. Maj:t att i samband med förebådad utredning om upplysnings- och rådgivningsverksamheten på jordbrukets område jämväl frågorna om befrämjandet av jordbrukets inre och driftsekonomiska rationalisering i sin helhet blir föremål för allsidig utredning.

Stockholm den 25 januari 1956

Einar Hægglom

Gust. Nilsson
i Göingegården

Sven Svensson
i Krokstorp

Lennart Stiernstedt

Erik Magnusson